

Kaupmeeste Keskkonduse TEATAJA.

Ilmub tarviduse järgi.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Estonia puistee 15—3, telef. 450-73.

Nr. 2. Teisipäeval, 28. märtsil 1933. a. I a.

S 3396

Eellugusid

Ü. Kaupmeeste Keskkonduse asutamisest.

Ü. Kaupmeeste Keskkonduse üle on sageli püüfud levitada vaenulikke teateid selles mõttes, nagu peaks Keskkondus üldkaupmeeste huvide vastu töötama. Et need väited tõeludele ei vasta, selleks toome alljärgneva selgituse:

See oli 1929. aastal, kui seisid ees kaubandus-tööstuskoja valimised. Koja teise sektsiooni liikmete kandidaatide kindlaksmääramiseks kutsus Tallinna Kaupmeeste Selts, kui seekordne 1. ja 2. järgu kaupmeeste organisatsioon Tallinnas, kokku kaupmeeste koosoleku Seltskondlikku Majja. Koosolekust võttis osa suur arv suur- ja keskkaubanduse esindajaid. Sellel koosolekul ilmnas selgesti kaupmeeste rahulolematuse kaubandus-tööstuskoja praeguse konstruktsiooniga. Kõnedes ja sõnavõttudes väljendati, et koda ei ole tõsine kaupmeeste huvide kaitsja, vaid on suure osas rippuv muudest aladest. Kaupmehed püstitasid sel koosolekul kindla nõude, et koja põhikiri peab tulema muutmisele. Koja valimiste puhuks seati üles kandidaadid A. Miller, W. Prii ja R. Toffer ning tehti neile koosoleku poolt ülesan-

deks esineda koja põhikirja muutmise nõudega. Selleks puhuks, kui nende poolt esitatud nõuded ei leia koja poolt vastuvõttu, kohustati neid astuma tagasi koja liikmete kohalt. Samuti oleks pidanud astuma tagasi ka nende järgnevad kandidaadid. Nii arvasid kaupmehed kõige mõjuvamalt võivat välja astuda koja põhikirja muutmise kasuks.

Kahjuks jäi aga täiimata kaupmeeste koosoleku eluline nõue. Eelnimetatud kandidaadid valiti küll koja liikmeteks, kuid nad ei täitnud nelle pandud ülesannet. Nad ei esinenud koja põhikirja muutmise ettepanekuga ega võimaldanud seda ka teistel teha, et oleks ise tagasi astunud. Valijaile seletati tagasihoidlikult, et meid on ju nii vähe kojast ja mis me saame teha enamuse vastu. See pidi olema põhjenduseks tegevuseta olekule.

Selline seletus ei rahuldanud kaupmehi, kellel tõsiselt olid südamel oma kutse huvid. Oldi seisukorras, kus oleks tulnud vaadata pealt usalduse tarvitamist võõriti, sest omalt poolt midagi otsekohe ette võtta et olnud võimalik. Ei ole ju valijail õigust

kutsuda tagasi oma esindajaid kojast ja saata sinna uusi. Selleks puudub juriidiline põhi. Pealegi on kaupmeestel raske hakata tegema propagandat üksteise vastu, sest kaupmehed on äriiselt nii seotud üksteisega, et kõrvaliste küsimuste esilekerkimine võib tuua kahju äriisetele sidemetele.

Kuid kõik ei leppinud siiski tolle pealesunnitud olukorraga. Saadi aru, et tarvis on leida väljapääsu. Seda tarvet tundsid need kaupmeeste ringkonnad tõsiselt, kes eluliseks nõudeks pidasid kaupmeeskonna üldhuvide asjakohast kaitsmist. Nad ei saanud leppida nende isikute tegevusega, kes Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhtivast ringkonnast olid valitud kaupmeeste avalikõigusliku asutise liikmeteks, kuid olid unustanud kaupmeeste nõudmised.

Tallinna Kaupmeeste Seltsi liikmete hulka kuuluvad peale kaupmeeste ka töösturid, ehitusmeistrid, pangadirektorid, ärijuhid, advokadid, vabrikute direktorid jne. Järjekult ei saadud ka selle seltsiga enam aktiivselt kaasa minna. Ja nii leiti väljapääsuks tee, et tuleb luua uus kaupmeeste organisatsioon, kus oleks täieõiguslikeks liikmeiks ainult kaubandusealal tegutsevad iseseisvad kaupmehed ja kus oleks kindlustatud, et kaubanduse huvid seisaks alati esirinnas.

Mõningate nõupidamiste järele koostati põhikiri ja uue organisatsioonina

astus ellu Üleriiklik Kaupmeeste Keskkoondus, millise organisatsiooni asutamise koosolekust võtsid osa 22 1. ja 2. järgu kaupmeest. Sinna tuli üle osaliikmeid Tallinna Kaupmeeste Seltsist, kuid ka juba algusest peale on Kaupmeeste Keskkoondus laiendanud organiseeritud kaupmeeste peret sellega, et väljaspoolt on tõmmanud juure liikmeid, kes varem ei kuulunud ühtegi kaupmeeste ühingusse. Et organiseerimistööl ei oleks territoriaalseid kitsaid piire ja et koondada Eesti kaupmehi ühiseks võimsaks pereks, siis korraldati organisatsioon üleriikliku ulatusega.

Praegu on Kaupmeeste Keskkoondus suuremaid kaupmeeste organisatsioone. Selle juures püsib ja alaliselt veel kasvu hoos, sest iseseisvad kaupmehed hindavad keskkoonduse õiglast väljaastumist kaupmeeste üldiste huvide eest.

Nagu selgub eeltoodud lühidaist väljendusist, on Kaupmeeste Keskkoonduse asutamise põhjuseks olnud kaupmeeste eneste nõue oma kutseisinduse ajakohaseks korraldamiseks. Oleks see tõesti olnud teisiti, kui Keskkoondusel poleks olnud reaalseid kandepinda, ei saaks meie kuidagi seletada seda tema elujõulist arengut, mille tunnustajaks oleme praegu.

X.

Tallinna Kaupmeeste Seltsi võimupüüded Üleriiklikus Kaupmeeste Seltside Keskliidus.

Miks Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliiduga tema praeguse põhikirja alusel ei ole senini saanud kaasa minna Kaupmeeste Keskkoondus, seda oli meil juhus selgitada sama ajakirja eelmises numbris. Et aga Kaupmeeste Seltside Keskliit ise ei olegi

kaupmeeste laiemal kihi tahte järele loodud organisatsioon, vaid Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhatuses olevate mõnede tegelaste rajatud ja ka praegu tegelikult sama mõju all, see on seni jäänud avalikkusele vähe teatavaks.

1931. aastal taheti kutsuda kokku

Üleriiklikku kaupmeeste kongressi Tallinna. Selle eel pidasid kaupmeeste organisatsioonid nõu, kelle nimel kutsuda kokku kongress ja kuidas korraldada üleriikliku kaupmeeste liidu asutamist. Kaupmeeste Keskkoondu- se esindajad näitasid tookord, et üleriikliku liidu asutamine võib järgneda siis, kui kaupmeeste kongress selleks oma otsuse teinud ja valinud komisjoni, kes töötaks välja põhikirja ja viiks selle registreerimisele. Siis oleks põhikiri koostatud nende juhtmõtete järele, mis kaupmeeste kongress seab üles.

Seda teed ei tahtnud aga käia asja algatajad Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhtivad tegelased. Imelikul viisil oli neil suur rutt põhikirja koostamisega. Kutsed kongressile saadeti välja korraldava komitee nimel, nagu taheti salata kokkukutsujate organisatsioonide nime, ja enne kongressi saadigi valmis Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu registreeritud põhikiri.

Miks sellega ülepeakaela oli rutatud, jäi arusaamatuks laiemale kaupmeeste ringkonnale. Võib olla siiski ainult selleks, et kasutada liidu nime kongressi kokkukutsumisel, nagu seda mõtet poolkogemata väljendas üks põhikirjakoostajatest.

Üleriikline kongress kestis tookord kaks päeva. Imelikul kombel oli aga üleriikliku liidu asutamise küsimus võetud teise kongressipäeva kavasse viimase punktina ja tuli arutusele alles kella 8—9 ajal õhtul. Loomulikult olid selleks ajaks suurem osa teiste linnade kaupmehi juba Tallinnast ära sõitnud. Jäid järele veel mõnikümmend saadikut ligi paarisajaliikmelisest kongressist ja nendegi järelejäänute hulgas oli enamus Tallinna kaupmeeste seltsi tegelastel. On ju see selts võtnud oma liikmeteks peale kaupmeeste veel ärijuhte, tööstureid, vabrikute direktoreid, ehitusmeistreid, pangadirektoreid ja advokaate ning ajanud niiviisi suureks liikmete arvu, mis võimaldab ka kongressile saata suuremal hulgal

esindajaid, kes valitakse liikmete arvu järele. Nii sai Tallinna kaupmeeste seltsi ringkond oma mõju võimu kongressi lõpul täiesti maksma panna ja Kaupmeeste Seltside Keskliidu küsimuses suruda läbi oma tahte. Oieti ei olnudki siin kaupmeeskonnal muud palju ütelda, kui valida liidu juhatus, sest organisatsiooniline külg oli fikseeritud põhikirjaga ja seda enam muuta ei saadud.

Üleriikliku kaupmeeste seltside keskliidu esimese juhatuse valimisel oli seega kerge Tallinna Kaupmeeste Seltsil suruda oma kandidadid läbi ja niiviisi sattus uus liit juba algusest peale ühe kaupmeeste organisatsiooni mõju alla. Selles seisukorras on ta ka püsinud senini, kuna Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhid on osanud isendile ka keskliidu juhatusse alati vajalisel arvul kohti kindlustada, nii et enamus püsib nende käes. Kuidas praegugi selles suhtes lood seisavad, selgub väga ilmekalt, kui kõrvutame Tallinna Kaupmeeste Seltsi ja Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu juhatuse nimekirjad. Liidu esimeheks on H. S i m m—Tallinna Kaupmeeste seltsi abiesimees, liidu sekretäriks J. K o d r e s — Tall. kaupm. seltsi sekretär ja liidu laekuriks A. M i l l e r — Tallinna kaupmeeste seltsi esimees. Et liidu juhatuse kvoorum asub Tallinnas ja sellest kvoorumist moodustab enamuse Tallinna kaupmeeste seltsi juhatuse, siis tegelikult kujuneb ühe seltsi arvamine kaupmeeste keskliidu arvamiseks.

Kuivõrd hädaohtlikuks võib kujuneda ühe seltsi võimuiha üleriikliku liidu juhtimisel, seda tõendab meile ühe endise kaupmeeste liidu saatus, milline liit praegu viibib varjusurmas. Ka seal püüdsid üksikud isikud end igal juhtumil maksma panna ja see saigi liidule saatuslikuks.

Sarnane lugu olgu hoiatuseks ka Üleriiklikule Kaupmeeste Seltside Keskliidule, Tema praegust poliitikat

ei saa pooldada suur osa Eesti kaupmeeskonda. Kui juba algusest peale on Tallinna Kaupmeeste Seltsi mõned juhtivad tegelased püüdnud oma mõju liidus maksma panna ja on sellest senini krampplikult pidanud kinni, siis see näitab, et seal ei tahta asju ajada erapooletult ja üldsuse huvides. Seepärast ei ole imestada, kui suure osa teadliku kaupmeeskonna poolehoid ei kuulu mitte praegusele keskliidule ja ei saa kuuluma temale kindlasti mitte enne, kui keskliidus on pääsenud maksma puhtamad tuuled. Lõpuks olgu märgitud, et kong-

ressi lõpul kuulutati ka töösturite häälekandja „Ulus Eesti“, mis ilmus kirjastusühisuse „Uku“ väljaandel, kus esimeheks oli vastasutatud Keskliidu esimees hr. Simm, kaupmeeste häälekandjaks, millises häälekandjas püüti järjekindlalt Kaupmeeste Keskkoonduste tegevust ja tegelasi maha teha. Kuid Keskliidu Tallinna juhtivad tegelased olid vaheajal ühisuses võimu oma kätte haaranud, mille tagajärjel tekkisid nende ja töösturite vahel omavahelised tülid, kus mõlemad pooled lahku läksid ja selle tagajärjel oli ka kirjastusühisus „Uku“ sunnitud oma tegevuse ajutiselt lõpetama.

Mõned kaupmeesteliidu tegelased vabrikute reel.

Viimased aastad on olnud kaubanduskitsenduste tõttu kaupmeeskonnale raskeks katsumisajaks.

Sisseveo monopoliseerimine paljude kaupade alal tõi olulisi takistusi kaubandusse.

Kuidas mõned kaupmeeste ringkonnad ruttasid kasutama uut olukorda oma kitsastes huvides, selle kohta pakub huvitavaid andmeid Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu Tallinnas asuvate juhtivate meeste tegevus hinnakirja või preiskurandi küsimuses. Selles asjas oli läinud aastal kaupmeeste vahel tõsiselt vaieldud, mis avalikkusele said vähe teatavaks. Need sammud ja kavatsused iseloomustavad äga ilmekalt Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu kandvat ideoloogiat ja seal keskliidus tarvitataid võtteid.

Küsimus tekkis tekstiilkaupade müügi alal. Välismaa riidekaupade sisseveokeelu puhul juhtis Kaupmeeste Keskkoonduste ja teistest ringkondadest valitsuse võimude tähelepanu kodumaa riiete lubamata kõrgele hinnale. Kodumaa

riidevabrikud olid väljast sisseveokeelu tagajärjel seatud monopolisti seisukorda ning kaupmeeskond ja tarvitajad pandud tegelikult nendest rippuvusse. Sel puhul oli otse suurte tarvitajateklassi huvides nõuda vabrikutelt hindade alandamist.

Selle nõude vastu tahtsid riidevabrikud sundida kaupmehi vaikima sel teel, et neile midagi omalt poolt pakuda. Täotati välja kava hinnakirja maksmapaneku kohta. Näidati kaupmeestele, et kui teie lepite kokku ja müüte kindlate hindadega hinnakirja alusel, siis on teil kasud kindlustatud — ja mida teil veel nõuda. Nii anti vabrikantide poolt mõista: — Las kodanik maksab, see paistis olevat põhimõte.

Hinnakiri pidi saama nii kindlaks dokumendiks, et sellest kõrvalekaldujaid oleks ähvardanud otsekohe trahvid — muidugi allakirjutatud lepingu põhjal. Esimesel „eksimisel“ — kui keegi oleks müünud riidet odavamalt hinnakirja normist, oleks olnud trahviks vabriku poolt antava bonuse ärajätmine. Korduvatel eksimistel oleks

tõusnud trahv kuni 1000 kroonini ja krediitide sulgemiseni vabrikute poolt.

Sellise kava teostamine oleks kõige pealt olnud vastu tarvitajaskonna huvidele, kuna ostjad oleks pidanud täpselt maksma vabrikute poolt dikteeritud hinna. Kuid ka kaupmehi oleks see samm sidunud täiesti vabrikute tahte külge, sest mingisuguste nõudmistest esitamise hindade suhtes oleks teinud allakirjutatud hinnakirja-leping võimatuks. Pealegi oleks iseseisvad kaupmehed olnud vabrikute omakauplustest ikka halvemas seisukorras kauba saamisel. Kui näiteks mõni sort ehk muster riidet hakkab lõppema või on läinud moodi ja selle riide järelle kerkib nõudmine, siis loomulikult vabrikul on kasulikum lasta seda müügile oma kaupluse kaudu kui müüa kaupmehele. Milleks siis muidu vabrik on oma kauplused avanudki. Ja peale selle võib vabrikute kaupluste pidada omal alal ükskõik kui suured tagavarad, sest temal ei ole vaja maksta raha kindlal tähtajal kauba eest ja ülejäänud kaubad saab ta saata tagasi peolattu. Eraäri mees peab aga arvestama täpselt kapitali suurusega ja läbimüügiga ning temal ei võta keegi tagasi hooajast ülejäänud kaupa. Mis aitab siis hinnakiri, kui kaupmehes enegi on vabrikandist rippuv.

Kõigil neil kaalufluusil oli Kaupmeeste Keskkoondu s unduslikkude hinnakirjade vastu. Vabrikantide kava puhul õeldi Keskkoondu s esindajate poolt, et kaotage enne oma väikemüügiärid, siis võime üldse hakata kõnelema.

See tegevus aga, kui vabrikud laiendavad oma detail-äride võrku ja era-kaupmeestele pakuvad hinnakirja, oleks mõttetud. Pankrotitegijate ja omahinnaga müüjate vastu tuleb võidelda, kuid mitte selliste abinõudega.

Nüüd on aga huvitav panna tähele, et Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu Tallinna juhid olid vabrikantide kavaga nõus. Nad olid valmis ilma pikema jututa kirjutama alla hinnakirja lepingule ja tegid kihutustööd, et kõik kaupmehed sellele järgneks.

Sellise tegevuse seletuseks on vist võimalik ainult kahesugune oletus: Kas tahtsid Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu üksikud juhid Tallinnas sellega kirjutada midagi oma aktiivse, näidates kaupmeestele — vaat mis me saavutasime, kindlad hinnad ja kindla kasu, ehk olid mõned tegelased otseselt huvitatud vabrikute toetamisest. Kumb motiiv tõeliselt tähtsam oli, seda on kõrvaltvaatajail raske otsustada.

Nende kava kukkus aga läbi Kaupmeeste Keskkoondu s ja paljude teiste vastuseismisel ning kaupmehed ja kogu tarvitajaskond pääsesid vabrikantide survest. Et siiski Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskliidu mõned juhid Tallinnas olid valmis nii heatahtlikult astuma riidevabrikantide reele (kust praegu juba osa tegelasi on jõudnud vanglani välja), see näitab kaupmeeste keskliidu praeguseid üksikuid tegelasi küllalt soovimatu valguses ja õigustab nõudma põhjalikke muudatusi sealse staabis.

Mispärast nõuame iseseisvat kaubanduskoda?

Meie kaubandus-tööstuskoda on loodud seadusandlisel teel, on loodud selleks, et võtta kaitse alla üldised kaubanduslised ja tööstuslised kihid, ükskõik missugusel alal ehk kui suures masstaabis need tegutsevad.

Koja mitmeaastase olemasolemise ajal oleme aga kahjuks tähele pannud, et väike-, kui ka keskkaupe mees ja tööstur ei ole koja poolt oma eluliste huvidele tarvilikku kaitset leidnud. Küll on aga see koda enesest

moodustanud suures mastaabis bürokraatliku asutuse, kus aetakse ainult suurkaupmees-suurtöösturi huvidekaitse poliitikat, kuna vähema venna huvide kaitse tahaplaanile jääb. Säärase, koja ebanormaalse tegevuse kahjulikkusest tooksin siin võrdleva näituse :

Saksamaa, kuisuur kaubandustööstusmaa, on viimasel ajal enesele eesmärgiks seadnud võtta erilise kaitse alla väike- ja kesktöösturi-kaupmehe. Tehakse seda just seepärast, et üleilmne majanduskonjunktuur on kujunenud sarnaseks, kus iga riik püüab välistarvete sissevedu piirata ja oma toodanguga läbi saada. Loomulik ju on, et kui võrdtoodangu sisse-, nii ka väljavedu piiratud on, siis ei saa ka suurtööstus elujõuline olla, sest temal ei jätke lihtsalt oma suurtoodangu jaoks turgu, ja see asjaolu just sunnib suuretehvõtteid kiratsema, kuna väike- ja kesktegelane oma toodangutele kodumaa tarvitajate seas alati turgu leiab.

Kui juba seda teeb suur Saksamaa, siis meie, kui väike rahvaper, oleksime seda ammugi pidanud tegema ja see ümberkorraldamine oleks pidanud sündima meie kaubandus-tööstuskoja kaudu ühes valitsevate võimudega. Mida näeme aga meie? Meil on suurtööstur ja suurkaupmees igas sihis nii koja kui ka riikliku kaitse all. Nendele on antud suured krediidid ja igasugused soodustused, kuna vähem vend on pidanud kõigist säärastest soodustustest suu puhtaks pühkima.]

Toon siin mõned näited.

1) Imelikul kombel on meie kaubandus-tööstuskoja eesotsas selleajani püsinud suurkaupmees ja suurtööstur, kelle käes peamiselt monopoli seisukorras on kaubandus teraviljaga, koloniaalkaubaga, rauakaubaga, autodega ja p. t. artiklitega. Enesestki mõista, on see suurkaupmees, olles koja juhtiv jõud, alati oma huvide eest väljas ja temale ei tule meelegi väiksema venna huviseid kaitsma hakata,

sest sellega teeks tema omale otsekohest konkurentsi.

2) Eesti Panga juure loodud valuutakomitees istub samuti kaubandus-tööstuskoja juht, suurkaupmees, olles samal ajal Eesti panga nõukogu liige ja kaubandus-tööstuskoja ametnik (direktor). Ei tahaks uskuda, et nende poolt väikekaupmees-töösturi huvi valuutasaamisel erapooletult kaitsitud oleks. Ja kui küsida, miks teda valime, siis sellepärast, et kaubandus-tööstuskoja bürokraatiline põhikiri teisi ei võimalda.

Peale selle, jälgides kaubandus-tööstuskoja tegevust, võime tähele panna, et see on kujunenud suurejooneliseks kõrgepalgaliste ametnikude hulgaga asutuseks, mis võtab aastas oma 10 miljonit senti kulu, missugune summa saab nii väike-, kesk- ja suurkaupmeeste-töösturite poolt äritunnistuste lunastamisel kokku pandud; vaatamata sellele, et koda ennast kaunis suure luksusega on sisse seadnud, ei suuda see siiski kaupmeeste poolt kokkupandud summasid ära kasutada, vaid, nagu viimastest koja aruandest paistab, on seal tekkinud ülejääki 18 miljonit senti, kuna aga paljud kaupmeestest, kes selle raha kokku pannud, on viletsa majanduslise olukorra tõttu oma tegevuse pidanud lõpetama, ja nendel on viimased poeletikesed ja lauakesed sunniviisil maha müüdnud, et koja makse ja teisi riigimakse kätte saada; seda on tehtud siis, kui kaupmeeste eneste poolt kokkupandud veeringuid kaubandus-tööstuskojal 18 miljonit tagavaraks on ja seal õieti ei teata, mida selle ülejäägiga peale hakata.

Paistab imelikuna, et 8 miljonit senti sellest tagavarasummast on koja juhatuse poolt määratud gilde maja ümberehitamiseks. See on jällegi luksus praegusel kitsal ajal, kus mõni selle raha kokkupanijast kaupmehest ei tea, kuidas homset päeva üle elada.

Koja juhatuse oleks vist õigemini teinud, kui oleks sellest ülejäägist moodustanud mingisuguse abiandmise

fondi nende puuduskannatajate heaks, kes ise on selle raha kogunud.

Lubame omale väljendada, et kaubandus-tööstuskoda tema praegusel kujul ei ole oma ülesandeid küllalt otstarbekohaselt ega asjalikult täitnud, ei ole kaubandus-tööstus ringkondade huvide kaitset küllaldaselt tõsiselt võtnud, millega on oma vastu laialistes kaubandus-tööstus ringkondades pahameele arvamusi esile kutsunud.

Seepärast tuleks üles tõsta kaks küsimist:

1) Kas on meie kaubandus-tööstuskoda tema praegusel kujul võimeline lahendama neid olulisi küsimusi, mida meie kaubandus-tööstusringkonnad temale peale panevad?

2) Kas ei oleks soovitav seda kutseesindust ümber organiseerida teisel kujul ja nimelt nii, et see kujutaks enesest kaks kihti — kaubanduskutse esindus eriti ja töösturitekutse esindus eneste kulul ülalpeetavad kutseesindused ja neid võiks lihtsalt nimetada — „Kaupmeeste koda“ ja teine — „Töösturite koda“?

Eeltulev kaupmeeste kongress peaks valitsevate võimude ees selleks samme astuma, et kaubandus-tööstuskoda tema praegusel kujul otsekohe likvideeritaks ja tema asemel eelpool toodud kaks organisatsiooni ellu kutsutaks.

Kaubandustegelane.

Üks suurim kaubanduslik operatsioon, mis on riiklikult kahjulik.

2.sept. 1932. a. esitati Ü.K.K. ja Tallinna kaupmehed oma märgukirjadega tähelepanu juhtinud nende puuduste ja pahede peale, mis meil valitsemas re-eksporti alal. Et re-eksport meil senini sellest hoolimata ümberkorraldamisele ei ole võetud, loeme oma kohuseks ja ülesandeks veel kord käesoleva märgukirjaga härra majandusministri poole pöörata.

Teatavasti tekkis re-eksport meil sel ajal, kui meie kodumaa tekstiilvabrikud üksteisega konkureerisid ja igaüks omaette töötasid. Sel ajal ei olnud kõikidel vabrikutel tarvilikke masinaid ja sisseseadeid vabrikatide lõpuliikude valmistamiseks ja mõned meie kodumaa vabrikud tõesti olid sunnitud terava konkurentsi tõttu poolvalmis vabrikatid saotama välismaa vabrikutesse lõpuliikude viimistlemiseks. Kuna tol ajal vabakaubandus oli ja väliskaupade

sisseveos mingisuguseid kitsendusi ei tehtud ning väliskaubad tollivabad olid, oli re-eksport meie oludes loomulik ja õigustatud nähe. Nüüd, kus karmid korraldused ja määrused maksma pandud väliskaupade sisseveoks tollide, monopoli ja valuuta müügi kitsenduste abil, osutub re-eksport praegusel kujul mitteotstarbekohaseks ning nõuab tungivalt ümberkorraldamist, kuna sellel alal riigi-, rahva- ja eriti kaupmeeste huvid kannatavad ja laiaulatuslistele kuritarvitustele soodne pind on valminud.

Kõige pealt tuleb tähendada, et kui re-eksport praegustes oludes peaks üldse veel tarvilik olema ja seda ei ole võimalik absoluutselt ära keelata, siis tuleksid re-eksporteeritavad vabrikatid kõrgema tollimaksu alla panna, sest praegusel ajal on nad tollimaksustatud minimaalsel määral ja sellepärast kodumaa tekstiilvabrikutel on võimalus kurjasti kasutada re-eksporti võimalust ja õigust. Paljudel aladel meie vabrikute re-eksporteeritavate

vabrikkatide valmistamine ja töö osutub nii lihtsaks ja odavaks, et vabrikkatide hind ühes tooresainetega ei tõuse üle 20% valmissaaduste väärtusest, kuna 80% nende väärtusest moodustab välisvabrikute töö, tooresained ja transport, mis pärast puudub oluline vahe väliskaupade ja re-eksporteeritavate kaupade vahel ning re-eksport on kujunenud lihtsaks väliskaupade varjatud impordiks, mille pealt kodumaa suurvabrikutele alandatud tollide näol suured vahelkasud võimaldatud, kuna riigikassa oma õigustatud tuludest ilma jääb. Riigikassa seisukohalt oleks ehk sarnane nähe kuidagi viisi õigustatud, kui vabrikud alandatud tollimaksude võrra re-eksportkaupade hinnad alla laseksid, et selle läbi elukallidus alaneks ja ostjaskonnale kaubad kergemalt kättesaadavaks teha. Kuid kodumaa suurvabrikud hoiavad re-eksportkaupade hinnad väliskaupade hindade tasemel, et suuremat vahelkasu kätte saada, jättes kõik teised kaaluftused kõrvale. Et sarnases re-eksportdis peituvad suured kasud ja teenimise võimalused, on kodumaa vabrikud hakkanud igasuguseid poolvalmis kaupasad valmistama, seletades ja deklareerides valitsusasutustele, et kodumaa vabrikud ise suudavad tarvilike saadustega meie turunõudeid rahuldada ja nõudes sellepärast väliskaupade sisseveo keeldu või kõrgete tollidega maksustamist, senine toll välismaalt ostes 100-150% kauba hinnast. Kuna meie kodumaa vabrikutel on võimalus neid kaupasad re-eksportidina välismaalt sisse vedada, mille peale kaupmehed on tähelepanu juba varemalt juhtinud, kaheldes nende päritolus, on välja kujunenud laiaulatusline re-eksportidiga äriajamine, mis võimatuks teinud kaupmeeste seisukorra, kuna kaupmehed ei suuda konkureerida vabrikutega, kes enamsoodustatud seisukorda pandud selle-

poolest, et neil ei ole kõiki neid maksusid maksta, mis kaupmehed peavad maksma. Ka riigi- ja rahvamajanduse seisukohalt ei leia re-eksport mingit kaitset juba sellepärast, et see nõuab välisvaluutat samuti kui väliskaupade importeerimine. Kui kodumaa vabrikud ainult kõige lihtsama ja odavama osa re-eksportidist valmistavad oma vabrikutes, siis on enesest mõistetav, et välismaa vabrikutes poolvalmis vabrikkatide viimistlemise, juurelisatavate tooresainete ja samuti re-eksportid sinna- ja tagasiveo eest tulevad summad ainult välisvaluutas tasutakse ja meie vabrikud eesõigustatud seisukorda pannakse selle poolest, et neile võimaldatakse valuuta ostmine ja välismaale saatmine samal ajal, kui kaupmeestel see keelatud on.

Kui lõpuks silmas pidada, et laiaulatusline re-eksport ka meie vabrikutöölistel töövõimalused ära võtab ja välisvabrikutele pakub suurel määral tööd samal ajal, kui meie töötute arv on kohutavalt tõusnud ja riik ning seltskond on sunnitud otseteel hädaabitöödega neile toetust muretsema, siis tuleb re-eksport ka sellelt seisukohalt hukka mõista ja tuntuvalt piirata.

Kõigi ülaltoodud pahede juures torkab eriti silma veel meie re-eksportid äärmiselt puudulik korraldus, mis võimaldab piiramata kuritarvidusi ilma, et seda oleks võimalik kontrollida, veel vähem takistada. Praeguse maksuva korralduse juures ei ole üldse kontrollitav, kas välismaale viimistlemiseks saadetud kaubad tagasi tulevad või importeeritakse nende asemel lihtsalt väliskaubad, sest mingisugust kaupade märkimist ei nõuta meie vabrikutelt poolvabrikkatide välismaale saatmisel ja meie ametiasutused jätvad ka omalt poolt need kaubad märkimata, et meie vabrikud võivad vabalt vastavas kvantumis välismaale saadetava odavahinnalise

kauba asemel importeerida kõrgeväärtuslist ja kõrgehinnalist kaupa. Kõigis maades, kus re-eksport mõõdapääsemata tarvilik ja lubatud, on sarnaste kuritarviduste piiramiseks ja ärahoidmiseks maksuma pandud vali nõudmine, et vabrikud, näiteks riidekaupadel, jätavad valge riba, kuhu paigutatakse vabriku märk kui ka tolliameti pitsar, milliste abil võimalik kindlaks teha, kas need kuuluvad re-eksporteeritavate kaupade hulka. Vaatamata sellele, et meie Tallinna kaupmehed oma kollektiivpalvekirjades olime tähelepanu sellele asjaolule juhtinud ja nõudnud re-eksporteeritavate kaupade märkimist teiste maade eeskujul, on meie palved jäänud hüüdjaks hääleks kõrbes. Sellepärast ei ole ime, et re-eksport meie kodumaa vabrikutele iseäranis meeldivaks ja külgetõmbavaks tööstuse ja kaubanduse alaks on saanud ja aina laienenud sellest ajast, kui väliskaupade sisseveo keeld ja välisvaluuta ostmise kitsendused maksuma pandi.

Et juba ülaltoodust küllalt selge peaks olema, kuid võrd kahjulik riigile ja meie rahvale re-eksport on isegi eeskujuliku korralduse juures ja missugune korrupsioon selles võib pesitseda, ei tohiks kauem edasi kesta meie re-eksport sarnases olukorras ja sarnasel kujul ning selle ümberkorraldamiseks tuleksid ette võtta radikaalsed abinõud, kui soovitakse parandada eestkäit riigikassa seisukorda, muretseda töötutele tööd ja kroonikurssi püsivana pidada. Nende eesmärkide kättesaamiseks tuleksid maksuma panna :

1) kindel ja valju korraldus re-eksportikaupade märkimiseks vabrikute kui ka tolliameti poolt, et võimalikuks teha ehk vähemalt piirata re-eksporti asemel väliskaupade maskeeritud sissevedu ja võimaldada re-eksporti kontrollimist,

2) embakumba, kas tõsta riigikassa heaks re-eksportikaupade pealt

tollid või alandada nende kaupade hinnad — mis küll raske kontrollida, et need kaubad ostjaskonnale kergemalt kättesaadavaks teha ja elukallidust alla viia ning nende kaupade hindasid teiega ühtlustada teiste esimese järgu tarbainete hindadega, nagu põllu- ja karjasaaduste omadega.

3) põhjalikule revideerimisele võtta kodumaa suurvabrikute re-eksporti tarvidus ja re-eksporteeritavate kaupade nimestik ning absoluutselt ära keelata sarnaste kaupade re-eksport, milliseid kodumaa vabrikud ise suudavad valmistada ja lubada re-eksporteerida ainult tungivalt tarvilikke kaupaid, milliste valmistamine kodumaa vabrikutel võimata, ja

4) ära keelata ka sarnaste kaupade re-eksporteerimine, mille valmistamine kodumaa vabrikute poolt ette võetud ainult impordi maskiks, nagu näiteks kaubad, mille tooresainete väärtus ja sinne ümber töötamine on nii väike osa valmis-kaubast, et mõttetuks osutub nende re-eksporteerimine, kuna välismaa kaubad palju odavamad ja kvaliteedi poolest paremad on, ilma et meil välisvaluutat selle eest rohkem tuleks välismaale saata ja arvesse võttes, et sellega, tõstes impordi, meil õigus on nõuda ekspordi võimalust vastastikusel alusel.

Kuigi meil puuduvad täpsed andmed kõigi re-eksporteeritavate kaupade kohta, võime omegi nii mõnedki kaubad lohelda, milliste re-eksport meil üldse ei ole tarvilik sellespärast, et neid kaupaid võivad meie kodumaa vabrikud ise valmistada. Nii näiteks oleks siisirätkute, kretongi, tekisafiini, opaalbati j.m. re-eksporteerimine täiesti lubamata ning tuleks absoluutselt ära keelata.

Ü. Kaupmeeste Keskkondu loodab, et härra majandusminister käesolevas märgukirjas ette toodud asjaolud tõsiselt kaalumisele võt-

mata ei jäta ja tarvilised korraldused re-eksporti alal kindlal käel maksma paneb, nagu seda praegusel raskel ajal riigi ja rahva huvid nõuavad.

Esimees (allkiri).
Sekretär (allkiri).

Nagu ülaltoodud märgukirjast aru

võib saada, on re-eksporti operatsioon kaunis tume ja riiklikult kahjulik, mille tõttu seda üldse ei tarvitseks lubada. „Riigi Teatajas“ nr. 23. 10. märtsil 1933. a. on küll ära toodud re-eksporti puutuv muudatus, kuid vaevalt see muudatus suudab riiklikud huvid tarviliku kaitse alla võtta.

Üks õiendus, mis avaldamata jäeti Kaubandus-tööstuskoja asjus.

Eelmises „Kaupmeeste Keskkonduse Teatajas“ toime ära Keskkonduse märgukirja Kanutgilde hoone ümberehitamise ja Eesti Panga juures tegutseva valuutakomitee kohta. Sel puhul ilmus „Kaubandus-tööstuskoja Teatajas“ nr 3 13. II. 33. artikkel, millele meie saatsime „Teatajale“ alljärgneva õienduse:

Kaubandus-Tööstuskoja Teataja Peatoimetajale.

Lai t. 45. Tallinn.

V. a. härra

Peatoimetaja.

Teie toimetusel ilmuva ajakirja veergudel (nr. 3. 13. II. 33) ilmus pealkirja all „Kaubandus-tööstuskoja teated“ artikkel, milles käsitatakse meie poolt härra Majandusministrile ja Vabariigi Valitsusele esitatud palvete sisu ja avaldatakse selle kohta arvustavaid märkmeid.

Kuna sellesse artiklisse arfavasti Teist mitte olenevatel põhjustel, lugupeetud toimetaja, on sattunud mõningad tõele mittevastavad andmed ja seltskondlises käitumises mittetarvitavad laused, siis tõsiolude jaluleseadmiseks ja ekstarvamiste ärahoidmiseks palume teid mitte keelduda avaldamast Teie toimetusel ilmuva ajakirja veergudel alljärgnevad read:

Härra Majandusministrile meie poolt 10. I. s. a. esitatud märgukirjas Kanutgilde hoone ümberehitamise kohta ei ole meie ühegi sõnaga nimetanud, et kaubandus-tööstuskoja otsus selles asjas oleks

seadusevastane ehk nagu koda oleks remonttööde läbiviimiseks suurendanud koja heaks võetavaid makse. Sellekohased järeldused meie märgukirjast on täiesti omavolilised ja ekslikud. Otse vastupidi, meie oleme alati rõhutanud, et koja otsus selles asjas on vormiliselt täiesti seadusepärane ja et koda remonttööde läbiviimiseks makse mitte suurendanud ei ole, vaid meie oleme härra majandusministri ja ka avaliku arvamise tähelepanu juhtinud asjaolule, et praegusel ajal ei ole kohane ega õiglane sunduslikul teel sissenõutavate maksude arvel ajada kogumispoliitikat ja korjata reserve, kuna selle asemel õiglasem oleks hoiduda ebakohasest väljaminekutest ja kasutada reserve jooksvate asjaajamiskulude peal lausuvat maksukoormat kaubandus-tööstuskoja maksude alandamise teel.

Vabariigi Valitsusele 12. I. s. a. esitatud palves valuutakomisjoni tegevuse ja koosseisu kohta ei ole meie avaldanud, et valuuta komisjon peab moodustatud saama ainult üksi kaupmeeste vabatahtlikkude organisatsioonide liikmeist. Otse vastupidi — meie rõhutasime, et valuutakomisjoni tegevusse on vaja rakendada omavalitsuslikke eramajanduslisi asjaosaliste organisatsioone, s. o. kaubandus-tööstuskoja ja teiste eramajanduslikkude organisatsioonide ümber koondunud eramajanduse tegelasi rohke-

mal arvul kui praegu, rõhutades sellega eramajandustegelaste suuremat osatähtsust meie majanduselusel, kui ametkondade personaali oma. Teisest küljest juhtisime tähelepanu asjaolule, et eramajandustegelased, kes osa võtavad valuutakomisjoni tööst, peaksid olema täiesti erapooletud isikud, sest sarnases delikaatses küsimuses, kui seda on valuuta jagamise protsess, ei tohi ka üksikute isikute esiletõstmise kaudu võimalust anda selle usalduse õhkkonna hajumiseks, mida meie majanduselu tervendamiseks nii hädaasti vaja. Paratamatult olime sunnitud puudutama ka härra J. Puhki nime, kes meie arvates meie suurema importöörina, s. o. valuutat vajajana, juba puht inimlisest seisukohast ei saa olla tema enese vajadusi puutuvais küsimusis täiesti erapooletu. Ühtlasi tahtsime juhtida tähelepanu asjaolule, et kaubandustööstuskoja juhid meie majanduselu ametlike juhtidena ei tohiks iseseisvalt asuda lahendama üksikuid detaile, nagu on seda muu seas ka kaastöö valuutakomisjonis, vaid selleks peaks rakendatud sama erapooletud asjatundjad majandusringkondadest, kelle tegevust siis ametlikud juhid oma poolt kontrollida võiksid. Ja sarnaste erapooletute asjatundjate puudust meie arvates veel meie riigis ei ole.

Kõige austusega

Ü. Kaupmeeste Keskkooanduse

Esimees: (allkiri)

Sekretär: (allkiri)

Tallinnas 13. veebruar 1933. a.

Eelpool toodud õiendust „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ toimetusele ära ei trükkunud, vaid saatis meile alljärgneva kirjaliku vastuse:

Üleriiklikule Kaupmeeste Keskkooandusele,

Siin.

Vastuseks Teie kirjale 13. veebruarist s. a. teatame, et kaubandustööstuskoda tutvus Üleriiklise Kaupmeeste Keskkooanduse märgukirjade sisuga ajalehtede sõnumite kaudu, kuhu Teie ise, nagu Te seda omas kirjas ka ütlete, informatsiooni olite annud, juhtides avaliku arvamise tähelepanu märgukirjades puudutatud asjaoludele.

Kuna need ajalehtede sõnumid sisaldasid Kaubandus-tööstuskoja tegevuse kohta ebaõigeid andmeid ja inetuid ning põhjendamata kahtlustusi Koja esindajate kohta valuutakomisjonis, siis loomulikult Koda omas häälekandjas tõrjus tagasi kõik põhjendamatud kahilustused ja seadis avalikkuse ees tõsiolud jalule.

Kui Keskkooandus nüüd tagant järele leiab, et ajalehed pole tema informatsiooni õieti ära toonud, siis tuleks Teil meie arust pöörda oma õiendusega nende ajalehtede poole, kes Teie märgukirjade sisu on valesti avaldanud.

Lõppeks tähendame, et Koja häälekandjas toodud kirjutuses ei leidu ühtki seltskondlikus käitumises mitetarvitavat sõna ega lauset, mis oleks kuidagi vastolus ajakirjanduse moraali ja eetikaga.

Kõige austusega

(allkiri)

„Kaubandus-tööstuskoja Teataja“
Toimetaja.

Kuna teised ajalehed on Kaupmeeste Keskkooanduse märgukirja sisu lühidalt ja õieti ära toonud, siis ei ole meil põhjust teiste ajalehtedega nürisemiseks. Küll aga näitab „Kaubandus-tööstuskoja Teataja“ toimetuse tegevus, et tema poolt meie märgukirja kohta mainitud sõna „insinuatsiooni“ tuleb otsida just tema enese lähedusest.

Eesti Panga diskontokomitees puudub kaupmeeste esindaja.

Politiilised rühmitused ja töösturid ei ole kaupmeeste esindajad.

Kui Eesti Panga praegune põhikiri maksuma pandi, siis valitses arvamine, et Eesti Pank peaks olema rahaasutuseks, kus esitatud oleks kõik meie majanduslised, s.o. kaubanduslised, tööstuslised j.t. alad. Nüüd aga, kus Eesti Pank uue põhikirjaga on töötanud juba mõne aasta jooksul, näeme, et meie kaupmeeste ringkond, kellel on samuti õigus kaasa kõneleda riikliku rahaasutuse asjades, on panga poolt nüüd täiesti kõrvale tõrjutud ja et temal ei ole panga diskontokomitees ainustki esindajat. Varematal aegadel olid küll ka Eesti Panga diskontokomitees kaupmeeste esindajad, kuid nüüd on need sealt välja surutud ja asendatud meie poliitiliste erakondade esindajatega. Samuti on Eesti Panga diskontokomitees aset leidnud ka mõned töösturite esindajad, aga meie kaubandusala esindajad puuduvad seal praegu täiesti, olgugi et pangaja üldsuse huvides just kaupmehed äriringkondi ja ärielu tunnevad ja selles suhtes kasulikud võivad olla.

Sarnane olukord on üldisest seisukohast vaadates täiesti ebaloolumik ja ülekohtune. Ei saa siin kaht arvamist olla, vaid see ebaloolumik olukord tuleb kõige kiiremas korras lahendada kaupmeestele vastuvõetaval teel. Ja see lahendus on võimalik ainult sel moel,

et Eesti Panga diskontokomiteesse määrataks kaupmeeste organisatsioonide ettepanekul ka esindaja kaupmeeste eneste hulgast. Muidugi ei tuleks kaupmeeste esindaja määramisel Eesti Panga diskontokomiteesse arvestada mõne üksiku kaupmeeste organisatsiooni poolt esile nihutatud kandidadiga, vaid siin peaks selles asjas järele küsima kaupmeeste organisatsioonide arvamist ja ainult nende poolt ühiselt ülesseatud kandidat diskontokomitee liikmeks määratama.

Mis puutub sellesse, et meie Eesti Panga diskontokomitees istuvad poliitiliste rühmade esindajad, siis peab siin imestama, et mis puutub üldse meie poliitiliste erakondade tegelestesse kaubavekslite diskonteerimine. Eesti Pank praeguse põhikirjaga loodi peamiselt selleks, et riiklik pank oleks erapooletu rahaasutus ja sellepärast julgeme loota, et me õiglane nõudmine võimalikult lähemal ajal rahuldamis leiab ja et Eesti Panga diskontokomiteesse jälle määratakse ka nende pangaklientide — meie kaupmeeskonna — esindajad, kellel on pangaga kõige rohkem tegemist ja kes ka õigustatud on panga tegevuses sõna kaasa kõnelema.

Üks pangaklient.

Kaupmeeste ja äriteenijate vaheline nõupidamine.

6. märtsil s. a. oli hariduse ja sotsiaalministeeriumis kaupmeeste ja äriteenijate esindajate vaheline nõupida-

mine, kus arutusel olid äriteenijate nõudmised haiguskindlustuse korraldamise, 8-tunnilise tööpäeva kindlus-

tamise ja suvepuhkuse võimaldamise kohta.

Nõupidamisest võtsid osa ka Kaupmeeste Keskkooenduse esindajad. Peale mõtteavaldusi jõuti Kaupmeeste Keskliidu ja kaubandusõõstuskoja esindajatega ühisele seisukohale, et kaupmeeskond põhimõtteliselt äriteenijate nõudmistele vastu ei ole, kuid praegusel ajal, kus enamus ärisid juuremaksuga töötab, maksukoorem suureneb ja teenijaid ärides ei ole sarnasel määral vallandatud, nagu äritegevus tagasi on läinud, ei oleks ehk õiglane äridele uusi kohustusi peale panna.

Leiti, et äridele kohustusi võib ikkagi ainult siis peale panna, kui äride sissetulekud seda võimaldavad.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi töökaitsse ja sotsiaalkindlustuse osakonna poolt Kaupmeeste Keskkooendusele 13. märtsil 1933. a. nr. 51—3 all tulnud vahikirjas palutakse hariduse- ja sotsiaalminisiri nimel korraldust, et aprillis kokkutuleval kaupmeeste kongressil võetaks arutusele äriteenijate haiguskindlustuse küsimus ning vastu võetud seisukoht teatavaks tehtaks hariduse- ja sotsiaalministeeriumile.

Lugejatele!

Käesoleva numbriga lõpetame „Kaupmeeste Keskkooenduse Teataja“ maksuta proovinumbrite saatmise. Tellijaid palume saata toimetusele iga 10 n-ri eest ette Kr. 1.—, millist summat võib hõlbustuseks saata ka postmarkides. Siis saadetakse ilmunud number neile kohe posti kaudu ilma lisakuludeta koju kätte.

Vastutav toimetaja: Richard Pikner.

Väljaandja: Ü. Kaupmeeste Keskkooendus.

Trükitud „Edu“ trükikojas 5. Kompassi 40 Tallinnas.

J. VEISMAN

Valmisriiete kauplus.

Maitserikas ja suur valik.

Hinnad odavad

Tallinn, V. Karja tän. 8.

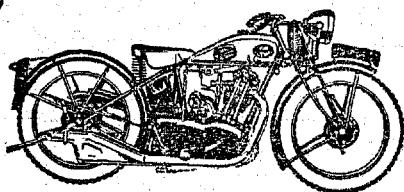
Telef. 445-32.

I. BERG

TALLINN, Harju tän. nr. 30.

Moe- ja pudukaubad suures valikus.

Peennahkasjade töökoda

Mootorrattad

Rudge-Whitworth ja
Triumph

on kõigi maade mootorsport-
laste lemmikud.

Vastupidavad ja kiired sport- ja turismi-
masinad.

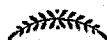
Eesil kiirusrekord püstitati **RUDGE**
mootorrattal ajaga 141,7 km. tunnis.

Jalgrattad **Wanderer, Bren-
nabor, Diamant, Swift,
Hopper**

Nõudke hinnakirju

LIER & ROSSBAUM

TALLINN, Viru t. 7

H. FEISCHNER

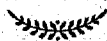
Esimese järgu

KOHVIK

oma kondiitriäriaga

Harju tän. 45.

Tel. 445-00. Tel. 445-00.

K.-M. JOH. TOPS

TALLINN, V. Karja tän. nr. 5. telefon 444-74.

Kontori-, kantselei-, ja koolitarbed

Pakkimispaaber,

Pergament,

Pergamiin,

Papid ja kartoovid

Õhupuhastaja „Sanitas“

Ideaalne õhupuhastaja ja
desinfitseerimise aparaat.

Töötab iseenesest ja sünnitab lühikese aja
jooksul täitsa puhta ja desinfitseeritud õhu

Väga lähfis: haigemajades, vastuvõtmise ruumides, vabrikutes, koo-
lides ja iseäranis väljakäigukohtades.

— Hind Kr. 1.50. — Asekivi Kr. 1. —

A-S. F. O. TREUBLUT

TALLINN, Pikk tän. 18.

Telef. 442-07.

Mööbliäri ja tööstus

H. KALLO Tallinnas

S. Karja 18. Kõnetr. 446-89.

Soovitab moodsaid mööbleid. Suur valik, hinnad
ajakohased. Tellimised täidetakse korrallikult.

ELEGANTSED JALANÕUD

HEINRICH TITO

SPEDITSIOONI TALITUS

Speditsioon — import — eksport — inkasso

Kõik tööd, toimetused ja ülesanded täidetakse kiirelt ja mõõduka töötasuga.

Telefon 450-73. Tallinnas, Estonia puiestee 15, Telefon 450-73.

A-S. Kapsi & Ko

Tallinn, Harju 46

Elektrotehnika

Raadio

Kinoaparaadid

Jalgrattad

Mootorrattad

Autod

Helsingi riidekauplus

omanik **M. Kabal.**

Tallinnas, V. Karja 7,

telef. 444-01.

Siidi-, villase-, linase-
ja pesuriide kaubad.

Õööbliriided, põrandariid-
ed ja vaibad, aknakar-
dinad, jalamatid jne.

Soovitam: hõbe- lauaseroiise, nuge, kahleid, lusikaid ja
kõiksugu teisi kuld-, hõbe-, kristallasju ja kelli
äärmiselt odavate hindadega

Kullasepp R. LANGE

Asut. 1903. aast.

Telef. 436-20. — **Vanaturukaelas nr. 5.** — Telef. 436-20.

